

Forum Aktywizacji Obszarów Wiejskich

www.faow.org.pl

UZASADNIENIE¹ potrzeby wdrażania w Polsce (województwie, regionie, obszarze) mechanizmu dotyczącego Rozwoju Lokalnego Kierowanego przez Społeczność (RLKS/CLLD)

Instrument dotyczący Rozwoju Lokalnego Kierowanego przez Społeczność (RLKS/CLLD) opisany jest w art. 28 - 31 projektu Rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady ustanawiającego wspólne przepisy dotyczące 5 funduszy, więcej parz: COM/2011/0615 wersja ostateczna.

Rozwój Lokalny Kierowany przez Społeczność (RLKS) jest rozszerzeniem na lata 2014-2020 podejścia LEADER, zastosowanego w obecnym okresie programowania w Osi 4 PROW, w taki sposób, że:

- ✓ RLKS może być zastosowany nie tylko na obszarach wiejskich, ale także miejskich,
- ✓ w ramach RLKS można wykorzystać nie tylko Europejski Fundusz Rolny na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich, ale także Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego, Europejski Fundusz Społeczny, Europejski Fundusz Morski i Rybacki oraz Fundusz Spójności (ten ostatni raczej w najmniejszym zakresie).

Obecnie w Polsce funkcjonuje wg podejścia LEADER, 336 Lokalnych Grup Działania w ramach Osi 4 PROW 2007-2014 oraz podobnie do tego modelu – 48 Lokalnych Grup Rybackich w ramach Osi Priorytetowej 4 PO RYBY.

Zgodnie z Załoženiami Umowy Partnerskiej, przyjętych przez Rząd RP w dniu 15 stycznia 2013 r.: *Podstawowym celem RLKS jest zwiększenie udziału społeczności lokalnej w programowaniu i zarządzaniu rozwojem danego obszaru. W ten sposób współpraca i wspólne definiowanie potrzeb i problemów oraz propozycji ich rozwiązań prowadzi do spójnego i zrównoważonego rozwoju danego obszaru i powoduje wzrost aktywności lokalnej społeczności oraz przyczynia się do budowania kapitału społecznego.*

Warto w tym miejscu przypomnieć, że opracowaniu Diagnoza Społeczna (Praca zbiorowa pod red. Czapiński J. i Panek T.; „Diagnoza Społeczna 2011. Warunki i jakość życia Polaków”; Rada Monitoringu Społecznego, Warszawa w 2011 r.): *„Polska nie spełnia ani jednego kryterium społeczeństwa obywatelskiego. [...] Kapitał społeczny stanowi istotę społeczeństwa obywatelskiego, z pewnością zaś społeczeństwa efektywnego rozwojowo”.* Zgodnie z oceną za Legatum Prosperity Index w 2012 r., jeśli chodzi o kapitał społeczny to Polska znalazła się na 46 miejscu w świecie.

Sposób zastosowania RLKS jest podobny jak w podejściu LEADER (Osi 4 PROW 2007-2014):

- ✓ społeczność lokalna przygotowuje Lokalną Strategię Rozwoju (LSR), w której określa m.in. cele oraz zasady, w tym kryteria wyboru, projektów służących osiągnięciu tych celów;

LSR realizowana jest przez Lokalną Grupę Działania (LGD) – partnerstwo złożone z przedstawicieli trzech sektorów, przy czym żadna grupa interesu nie może mieć więcej niż 50% głosów; LGD jest odpowiedzialna m.in. za nabór i wybór projektów, o których mowa wyżej

Dlaczego Rozwój Lokalny Kierowany przez Społeczność?

- Programy krajowe i regionalne nie są w stanie skutecznie odpowiedzieć na specyficzne problemy lokalne.
- RLKS pozwala lepiej wykorzystać lokalne zasoby i skoordynować działania z różnych funduszy.
- Sytuacja w regionie nie jest jednolita – RLKS pozwala wyrównywać różnice wewnątrz regionu.
- RLKS przyczyni się do wzrostu niskiego poziomu kapitału społecznego w Polsce, szczególnie na obszarach zmarginalizowanych i tym samym do rozwoju społeczeństwa obywatelskiego.
- Podejście LEADER przyczyniło się do stworzenia tysięcy nowych miejsc pracy na obszarach wiejskich np. 11 LGD w Irlandii Północnej w Programie LEADER+ stworzyło 1445 miejsc pracy na obszarach wiejskich, a 8 LGD w regionie Walencji – 1012 miejsc pracy (Z Wspólnych Wytucznych 4 Dyrekcji Generalnych Komisji Europejskiej nt. RLKS (dokument roboczy z 30.01.2013 r.)
- RLKS stwarza możliwości dla nowych form, bardzo postulowanej w Unii Europejskiej i rzeczywiście koniecznej współpracy i partnerstw między obszarami miejskimi i wiejskimi.

¹ Opracowano na podstawie Stanowiska Polskiej Sieci Lokalnych Grup Działania „O co zabiegamy?” zaprezentowanego na Konferencji: *Ogólnopolskie spotkanie lokalnych grup działania poświęcone doświadczeniom z wdrażania podejścia LEADER w latach 2007-2013 oraz planowaniu okresu 2014-2020*; Organizator: Podlaska Sieć LEADER i Podlaski Urząd Marszałkowski przy współpracy Forum Aktywizacji Obszarów Wiejskich; Supraśl k/Białegostoku: 13 – 14.05. 2013 rok.

- *Komisja oczekuje, że CLLD ułatwi realizację zintegrowanego podejścia wśród europejskich funduszy strukturalnych i inwestycyjnych zainteresowanych osiągnięciem na szczeblu lokalnym 11 tematycznych celów propozycji rozporządzenia ustanawiającego wspólne przepisy na okres 2014-20. Komisja zachęca do korzystania z podejścia CLLD, ponieważ pozwala ono również społecznościom lokalnym na przejęcie na własność celów strategii Europa 2020. Zgodnie z wnioskiem Komisji dotyczącym wspólnych ram strategicznych: „Państwa członkowskie wspierają rozwój rozwiązań lokalnych i subregionalnych, szczególnie w zakresie lokalnego rozwoju realizowanego przez lokalne społeczności [...]” (Z Wspólnych Wytycznych 4 Dyrekcji Generalnych Komisji Europejskiej nt. RLKS; podkreślenia i wytłuszczenia własne)*
- *„Rozwój kierowany przez lokalną społeczność w rzeczywistości może być wykorzystywany dla znacznie szerszego zakresu obszarów niż często się przypuszcza. Na przykład, w większości miast najbardziej oczywistym rodzajem interwencji są działania w rejonach ubogich. Ale można go również stosować w przemyśle, kulturze, nauce lub w dzielnicach centralnych. Może być stosowany w pojedynczych dzielnicach lub w kilku dzielnicach o podobnych problemach, w małych miastach i w otaczających je obszarach wiejskich; na terenach podmiejskich dużych miast lub w obszarach funkcjonalnych rynku pracy” (Z Wspólnych Wytycznych 4 Dyrekcji Generalnych Komisji Europejskiej nt. RLKS (dokument roboczy z 30.01.2013 r.)*

- Według Założeń Umowy Partnerskiej:

„Zastosowanie RLKS w Polsce należało będzie do decyzji instytucji zarządzającej danym programem operacyjnym – regionalnym (EFS, EFRR), dotyczącym obszarów wiejskich (EFROW) i obszarów uzależnionych od rybactwa (Europejski Fundusz Rybacki).

W opinii Polskiej Sieci Lokalnych Grup Działania, wydają się, że podobnie uważa MRiRW, że należy utworzyć zespół koordynujący wdrożenie RLKS w Polsce. Pomimo kilku interwencji w tej sprawie i gotowego projektu zespołu w X 2012 r., MRR dotychczas takiego zespołu nie powołał i podobno nie planuje powołać.

Brak jednego ośrodka (zespołu) koordynującego prace nad RLKS w Polsce rodzi następujące obawy:

- o możliwość wypracowania jednego mechanizmu wdrożenia RLKS w przypadku strategii wielofunduszowej zamiast osobnych mechanizmów dla poszczególnych funduszy,
- o to, czy społeczności lokalne w Polsce w różnych województwach otrzymają jednakową szansę zastosowania RLKS – nie ma bowiem żadnych powodów do takiego zróżnicowania,
- że, resort odpowiedzialny za rozwój terytorialny w Polsce nie bierze czynnego udziału w programowaniu RLKS, które pomimo wieloletnich doświadczeń w podejściu LEADER, stanowi pewien rodzaj wyzwania,
- o to jakie będą kryteria wyboru obszarów objętych RLKS, w związku z zapisem w Założeniach Umowy Partnerskiej, że *„Mechanizmem RLKS będzie objęty tylko fragment działań na obszarach wiejskich, miejsko-wiejskich, miejskich oraz zależnych od rybactwa ...”* – biorąc pod uwagę cel RLKS i niski poziom kapitału społecznego w Polsce - nie ma podstaw do zróżnicowania obszarów w Polsce w tym zakresie; nawet z badań (*Benchmarking klastrów w Polsce – edycja 2012*”, PARP) w zakresie klastrów przemysłowych w Polsce – ich niski poziom innowacyjności wynika m.in. z niskiego kapitału społecznego w środowisku przedsiębiorców i naukowców;
- o to, czy obecny sposób programowania zapewni polskim LGD możliwość podjęcia decyzji, o której mowa w Wspólnych Wytycznych 4 Dyrekcji Generalnych Komisji Europejskiej nt. RLKS w proponowany tam sposób: *„Decyzja, czy realizować strategię wspieraną przez kilka funduszy czy korzystać tylko z jednego funduszu przy realizacji lokalnej strategii rozwoju, powinna uwzględniać następujące kwestie:*
 - *powinna być dokonana w oparciu o indywidualne potrzeby i możliwości danego obszaru;*
 - *ważne jest, aby pozwolić LGD na przeprowadzenie własnej oceny wielkości terytorium na jakim ma być realizowana strategia, oraz rodzaju i stopnia integracji.”*
- o to, czy LGD, które powstaną w miastach będą mogły bez problemów współpracować z LGD „wiejskimi”, co byłyby zgodne z tak postulowaną i konieczną współpracą „miasto-wieś”.

Chodzi również o adekwatnie, dostosowane do potrzeb lokalnych, środki na RLKS, biorąc pod uwagę, że:

- *obowiązkowo przeznaczone zostanie 5% z EFRROW; z pozostałych funduszy dowolnie*
- *Komisja Rozwoju Regionalnego Parlamentu Europejskiego zaproponowała, podobnie jak ELARD (europejska sieć LGD) i Polska Sieć LGD (PS LGD), 10% z EFRROW.*
- *Komitet Regionów, w skład którego wchodzi m.in. Marszałkowie województw, w swojej bardzo pozytywnej opinii o RLKS, zasugerował przeznaczenie na RLKS min. 5% z pozostałych funduszy. Podobnie postuluje PS LGD.*

Podsumowanie, wnioski i rekomendacje

- Powołania zespołu koordynującego prace w zakresie RLKS w Polsce i większego zaangażowania MRR w te prace;
- Przeznaczenia min. 10% z EFRROW oraz min. 5% z EFRR, min. 5% z EFS i min. 5% z EFMiR na zastosowanie RLKS w Polsce;
- Zastosowania RLKS na wszystkich obszarach wiejskich, małych i średnich miast oraz obszarach zmarginalizowanych (rewitalizowanych) dużych miast.
- Większych kompetencji w zakresie oceny projektów przez doświadczonych LGD i wyboru projektów współpracy przez LGD.
- Jednego, prostego mechanizmu wdrażania RLKS w przypadku wielofunduszowej Lokalnej Strategii Rozwoju.
- Możliwości swobodnego wyboru przez społeczność lokalną realizacji LSR ze środków EFRR i EFS (dla pozostałych funduszy wg definicji obszarów wiejskich i zależnych od rybactwa).
- Dwuetapowego wyboru LGD do realizacji LSR.
- Większego udziału przedstawicieli LGD, LGR i społeczności lokalnych miast w pracach dotyczących RLKS.
- Szerokiej kampanii informacyjnej o RLKS i pracach związanych z zastosowaniem tego mechanizmu w Polsce.

Forum Aktywizacji Obszarów Wiejskich

www.faow.org.pl

Apel uczestników Forum LGD w Supraślu w dniach 13-14 maja 2013 r.

1. Postulujemy jak najszybsze wdrożenie Rozwoju Lokalnego Kierowanego przez Społeczność (RLKS) na obszarze całego kraju. Nie chcemy pozornych rozwiązań w formie np. projektów systemowych.
2. Oczekujemy rzetelnej oceny roli i znaczenia Lokalnych Grup Działania dla rozwoju obszarów wiejskich, która naszym zdaniem jest znacząca. Działalność LGD przyczynia się do aktywizacji mieszkańców wsi, tworzenia nowych miejsc pracy, głównie w oparciu o lokalne zasoby, współpracy mieszkańców wsi, w tym tworzenia stowarzyszeń oraz wzrostu ilości beneficjentów i ich potencjału w zakresie pozyskiwania środków zewnętrznych na rozwój swoich społeczności.
3. Oczekujemy od Ministra Rozwoju Regionalnego uruchomienia prac zespołu roboczego z udziałem przedstawicieli Ministerstwa Rozwoju Regionalnego, Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi, Lokalnych Grup Działania, Lokalnych Grup Rybackich i innych organizacji pozarządowych, którego propozycję przedstawiono podczas spotkania w dniu 15 października 2012 r. na spotkaniu w MRR. Prace tego zespołu przyczynią się do lepszej koordynacji prac nad wdrożeniem Rozwoju Lokalnego Kierowanego przez Społeczność, które prowadzone są (lub nie są należycie prowadzone) obecnie w Ministerstwie Rolnictwa i Rozwoju Wsi oraz 16 Urzędach Marszałkowskich. Funkcjonowanie w/w zespołu roboczego pozwoli na jednolite wdrożenie RLKS w Polsce, bowiem nie widzimy uzasadnienia dla braku lub znacznego zróżnicowania realizacji tego mechanizmu w całym kraju, biorąc choćby pod uwagę wyniki badań² w zakresie stanu kapitału społecznego w Polsce.
4. Wydaje nam się, że w warunkach trudnej sytuacji w obszarze finansów publicznych, należy bezwzględnie skorzystać z szansy, jaką stanowi zapis zawarty w art. 110 Wspólnych Ram Strategicznych³, mówiący o powiększeniu o 10% maksymalnej stopy współfinansowania ze środków Unii Europejskiej w przypadku, gdy całość osi priorytetowej jest realizowana m.in. w ramach rozwoju kierowanego przez lokalną społeczność.

Supraśl, 14 maja 2013 r.

² Choćby takich jak Diagnoza Społeczna, European Social Survey czy Legatum Prosperity Index

³ Projekt Rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady ustanawiającego wspólne przepisy dotyczące Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu Społecznego, Funduszu Spójności, Europejskiego Funduszu Rolnego na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich oraz Europejskiego Funduszu Morskiego i Rybackiego objętych zakresem wspólnych ram strategicznych oraz ustanawiającego przepisy ogólne dotyczące Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu Społecznego i Funduszu Spójności, oraz uchylające rozporządzenie (WE) nr 1083/2006, /KOM/2011/0615 wersja ostateczna/